

ședintele Parlamentului Republicii Moldova, Andrei Mihai Andrieș, Președintele Academiei de Științe a Republicii Moldova.

Comunicările s-au axat pe câteva subteme majore: *Premise și perspective* care au avut în vedere aspecte etnice în contextul politicilor internaționale (Prof. dr. William Crowther S.U.A.), premisele culturale în relațiile interetnice (Dr. Gheorghe Lencan Stoica — România), condițiile în care se desfășoară relațiile interetnice (prof. dr. Leonard Plotnicov S.U.A.); Republica Moldova oglindită în presa olandeză (Coen Hribnic, Olanda); aspecte ale formării statelor din Europa de răsărit (Arthur Helweg S.U.A.); problema identității etnice a populației dintre Prut și Nistru (Prof. V. Zelenciuc — membru corespondent al Academiei de Științe a Republicii Moldova) și importanța argumentului etnic în cultura populară (Prof. Vasile Vițeșanu — Directorul Institutului de etnografie și folclor al Academiei Române).

Climatul comunicațional interetic a evidențiat aspecte controversate privind conflictul politic care se consumă la nivel de conducere statală și relațiile interetnice propriu-zise care, sub aspect psihologic, nu pot fi considerate decît relații de bună conviețuire. În contextul schimbărilor sociale generaie problema naționalismului este vehiculată de interese care încalcă drepturile celor care conviețuiesc pașnic (Mihai Dumitru, România; Stepanova Galina Semion, Republica Moldova; Al. Roman, Republica Moldova; Prof. Radu Florescu, Director, East European Research Center, Boston College, S.U.A.).

La subtema *Politici și etnicități* s-a prezentat un punct de vedere asupra actualei explozii a naționalismelor (Dumitru Borțun, Grigore Georgia — România); Contradicțiile și perspectivele dezvoltării relațiilor interetnice în mediul urban (Prof. N. Țurcanu, Bălți - Moldova), procese etnice contemporane în Ucraina (A. V. Orlov — Ucraina); Respectarea drepturilor băștinașilor sau desnaționalizare? Cazul Basarabiei (Prof. Ovidiu Bădina).

Căi de diminuare a stărilor conflictuale. Acțiuni constituționale, legislative și administrative. La această secțiune au fost prezentate comunicări privind căi și modalități de depășire și soluționare a conflictelor în domeniul relațiilor interetnice. A fost abordată problema Legii cetățeniei — toți locuitorii sînt și cetățeni ai Republicii Moldova — și garantarea drepturilor tuturor grupurilor naționale sau etnice (Ana Pascariu, V. Auichin, G. Guzun, D. C. Grama — Republica Moldova, Ovidiu Șincai, Mihai Ciobotaru, Sorin Petrescu — România).

A fost, de asemenea, dezbătut aspectul dacă actualele probleme interetnice ale Republicii Moldova sînt probleme ale minorităților sau este o problemă a tranziției în care este inclusă și problema minorităților — și de aci conflict interetic.

Mass-media și literatura față în față cu problemele naționalităților contocuitoare — a evidențiat obligația celor care aparțin acestui domeniu vast, de a informa obiectiv lumea despre aceste procese care au loc în Republica Moldova, și care alimentează conflictele interetnice (Mihai Cîmpoi, Președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, Alla Belostecinic, Institutul de filosofie, sociologie, drept al Academiei de Științe — Republica Moldova, Valeriu Matei, scriitor — deputat în Parlamentul Moldovei, Tudor Zanet, redactor șef la „Ana Sozu”).

Au urmat șase abordări asupra unei *Posibile armonii interetnice în Republica Moldova*. Concluzia a fost aceea că o cunoaștere științifică aprofundată a genezei stărilor conflictuale, a procesului de tranziție la democrație în condițiile unei economii de piață poate contribui la evaluarea corectă a realității și la soluționarea problemelor fiind posibilă o armonie interetică în Republica Moldova, factorii de conducere ai Republicii acordînd toată atenția soluționării lor într-un spirit de justiție și echitate (Grebenscicov Victor Ghenadie — Director general al Departamentului de stat pentru probleme naționale al Republicii Moldova, Ștefan Bozbei, Galina Iacobovici, Vladimir Ivanov, Valentina Diordiciuc, Teodor Magder — Departamentul de stat pentru problemele naționale al Republicii Moldova.

Reuniunea științifică s-a încheiat cu vizite documentare, întîlniri cu personalități, Conferința de presă la care s-a adoptat o declarație, pe care o publicăm în continuare.

Ioana Boja

DECLARAȚIE DE PRESĂ

Participanții la Reuniunea științifică internațională „*Relațiile interetnice — domeniu de cercetare științifică*”, organizată de Institutul Național de Sociologie al Republicii Moldova în zilele de 18, 19 și 20 iunie 1992, au stabilit fructuoase contacte științifice, au realizat un valoros schimb de opinii cu privire la problematica relațiilor interetnice în lumea

contemporană și la realitățile interetnice specifice Republicii Moldova. De asemenea, ei au beneficiat de prezența la lucrări a președintelui Academiei de Științe, dl. Andrei Andrieș, a unor reprezentanți ai Parlamentului în frunte cu președintele acestuia, dl. Alexandru Moșanu, precum și de o întâlnire cu președintele republicii, dl. Mircea Snegur.

În urma dezbaterilor teoretice, pe baza informațiilor culese pe teren prin intermediul unor cercetări empirice, precum și pe baza informațiilor oferite de responsabili politici și de reprezentanți ai unor societăți culturale ale diferitelor etnii din Republica Moldova, participanții la reuniune au ajuns la următoarele concluzii:

1. Conflictul din Transnistria nu este, în fond, un conflict interetnic, ci unul politic, dar care este prezentat de factorii interesați ca un conflict interetnic, exacerbându-se în acest fel tensiunile interetnice; ei se datorează tendinței unor forțe conservatoare — interne și externe — de a perpetua politica de tip imperial și sistemul de tip comunist.

2. Factorii de putere ai Moldovei recunosc existența unor probleme generate de relațiile interetnice și acordă toată atenția necesară soluționării acestora într-un spirit de justiție și de egalitate în drepturi; ei promovează o serie de măsuri democratice, creînd condiții pentru participarea la viața publică a tuturor grupurilor etnice, în cadrul statului Moldova, ca stat independent, suveran și unitar.

3. Situația interetnică din Republica Moldova nu este cunoscută nici suficient, nici corect de către opinia publică internațională. Totodată, politica democratică de reglementare a relațiilor interetnice presupune cunoașterea mai aprofundată a genezei stărilor conflictuale, a comunicării interetnice, a fenomenelor legate de folosirea informațiilor și a mijloacelor de informare. De asemenea, ea presupune cunoașterea științifică a procesului de tranziție la democrație și la economia de piață, în vederea cristalizării unor soluții de armonizare a relațiilor interetnice.

În acest scop, participanții la reuniune au convenit să contribuie la înființarea unui Comitet internațional specializat în cercetarea relațiilor interetnice din Republica Moldova, la care vor putea adera și alte comunități științifice autohtone sau străine; ele vor contacta Institutul Național de Sociologie al Republicii Moldova, care va îndeplini rolul de coordonator. Sperăm că activitatea viitorului organism științific interdisciplinar va constitui un sprijin pentru factorii de decizie în rezolvarea delicatelor probleme generate de relațiile interetnice din Moldova.

De asemenea, participanții de peste hotare își propun să contribuie la realizarea unei cunoașteri corecte a realităților moldovenesti în țările lor (Bulgaria, Olanda, România, Statele Unite ale Americii, Ucraina și Ungaria), militînd pentru o informare corectă a opiniei publice.

Chișinău, 20 iunie 1992

Participanții la Reuniunea științifică internațională „Relații interetnice — domeniu de cercetare științifică” — Chișinău, 18 — 20 iunie 1992.